

Kardan Ev iglo

İnsanların en temel ve değişmeyen gereksinimlerinden biri de başlarını sokacakları bir çatı. Dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanlar, birbirinden çok farklı görünümde ve biçimlerde evler yapmışlar. Bu yapıların belki de tek ortak noktası, hemen her zaman, insanların yaşadıkları çevrede bulunan doğal malzemelerden yararlanmış olmaları. İnuitler'in kardan evleri, bunun en güzel örneklerinden.

Alaska, Kanada'nın kuzeyi ve Grönland'ın yerli halklarını hepimiz biliriz. Peki, bizlerin Eskimo olarak tanıdığı bu insanların kendilerine İnuit dediklerini biliyor muydunuz? Eskimo sözcüğü, İnuit dilinde, "eti çiğ yiyenler" anlamına gelir. İnuit, "biz insanlar" anlamındadır. Biz, İnuitleri iglo olarak bilinen kardan evleriyle tanırız. Iglo, İnuit dilinde "ev" anlamına gelir. Hemen bütün İnuitler yaz aylarını hayvan derilerinden yapılmış çadırlarda, kış aylarını da taş ve çevredeki başka malzemeler kullanarak yapılmış evlerde geçirirler. Kardan iglolar, yalnızca bazı bölgelerde yaşayan İnuitlerce kullanılır. Avlanmak amacıyla ailece yolculuğa çıktığında, geçici olarak barınmak için kardan iglo yaparlar. Ancak, günümüzde İnuitler de modern bir yaşam tarzını benimsemeye başladıkları için, ev yapımında artık daha çok metal gibi çağdaş malzemeler kullanıyorlar.

Kardan iglo yapmak, İnuitler için kolay bir iş. Deneyimli bir avcı, özel bir kar bıçağı kullanarak bir saat gibi kısa bir sürede bir iglo yapabilir. Ancak, iglo yapmak için genellikle iki kişinin çalışması gerekir. Iglonun içindeki alanın büyüklüğü, ancak aile bireylerinin içinde rahat hareket etmesine yetecek kadar olur. Böylece, içeriği ısıtmak da kolaylaşır.

İglo yapmak için, çok sert kar gerekir. Önce, iglonun nereye yapılacağı belirlenir. Bir sonraki adım, yaklaşık bir metre boyunda, 40 santimetre eninde ve 20 santimetre genişliğinde kardan "tuğlalar" kesmektir. Kardan tuğlalar, yaklaşık iki metre çapında bir daire oluşturacak biçimde bitişik olarak yerleştirilir. Duvarların ilk katını tamamlayan üç tuğla, eğim oluşacak biçimde kesilir. Böylece, tuğlalar üst üste dizildikçe, duvarlara kubbe biçimi vermek kolaylaşır. Tuğlalar yerleştirilirken, bir yandan da aralarındaki boşlukların ve çatlakların hem içeriden hem de dışarıdan karla iyice kapatılması gerekir. Daha sonra duvara hava delikleri de açılır. En son olarak, kubbenin tepesine koyulacak tuğla şekillendirilir. Bu tuğlanın, deliğe tam uyacak biçimde kesilmesi ve yerine özenle yerleştirilmesi gereklidir.

Duvarların ilk katı oluştuktan sonra, son üç tuğla, eğim oluşacak biçimde kesilir. Böylece, tuğlalar üst üste dizildikçe, duvarlara kubbe biçimi vermek kolaylaşır.

İglonun içinde, yaşamaya uygun duruma gelmesi için yapılması gereken son bir şey daha vardır: Bir kişi elinde lambayla içeri girerek buz kalıplarının iç yüzeyini eritmek için lambayı duvara yaklaştırır. Eriyen buzlar, soğuk nedeniyle hemen donarak iglonun iç yüzeyinin buzla kaplanmasını sağlar. Böylece

yapının sağlamlığı artar. Yapım aşamasında içeri girip çıkabilmek için genellikle iglonun duvarında geçici bir kapı açılır. Kubbe tamamlandıktan sonra, bu kapı da kardan tuğlalarla örülerek kapatılır. Daha sonra, yapının yarım metre kadar uzağında, içeri kadar ulaşan küçük bir tünel kazılır. İşte, iglonun gerçek girişi burası olacaktır. Tünelin bulunduğu yerin üzeri, kardan tuğlalarla kemer biçiminde örülerek kapatılır. Böylece rüzgâr kolay kolay içeri giremez. Giriş tüneli, sıcak havanın iglonun içinde kalmasına da yarar. Tünelin, meraklı bir kutupayısının içeri girmesine olanak verecek kadar büyük olmaması gerekir. Burası, yetişkin bir insanın emekleyerek içeri girmesine yetecek büyüklükte olmalıdır. Birkaç aile birlikte ava gittiğinde, bazen iglolar tünellerle birbirine bağlanır. Böylece insanlar hiç dışarı çıkmadan öteki igloları ziyarete gidebilirler.

İglonun içinde, uyumak ve oturmak üzere yapılan yüksekçe bir yer de bulunur. Bunun için de kardan tuğlalar kullanılır. Oluşturulan yükseltinin üzeri taşlar ve çalılarla kaplanır. En üste de hayvan postları serilir. İglonun içinde geriye kalan alan, yemek hazırlamak için kullanılır. Aydınlanmak için yararlanılan lambanın ısı ve içeridekilerin bedenlerinden yayılan ısı, içerisinin sıcaklık için yeterlidir. İçinde yaşamaya başladıktan sonra duvarların iç yüzeyi sıcaklık değişimlerine bağlı olarak eriyip donmayı sürdürür. Bu arada dışarıda yağın kar da, iglonun üzerine düşer düşmez eriyip kısa sürede donar. Birkaç gün sonra iglo, en sert fırtınalara, hatta üzerine çıkan bir kutupayısının ağırlığına bile dayanacak kadar sağlamlaşmış olur. İglo, kışın sonuna kadar yıkılmadan kalır. Yaz mevsimi geldiğinde, sıcaklıklar artınca iglo erir; ancak göçebe bir yaşam süren İnuitler çoktan oradan ayrılmışlardır.

Aslı Zülâl

